

УДК 284.57

І. Дмитрук,
аспірант

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

СУЧАСНІ П'ЯТИДЕСЯТНИЦЬКІ ЗМІ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

У статті відображено основні тенденції використання засобів масової інформації українськими п'ятидесятниками з метою поширення місіонерсько-євангелізаційної діяльності.

Ключові слова: ЗМІ, українське п'ятидесятництво, неоп'ятидесятництво, місіонерство.

СОВРЕМЕННЫЕ ПЯТИДЕСЯТНИЧЕСКИЕ СМИ: СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

В статье проведен детальный анализ основных средств массовой коммуникации украинской пятидесятничества. В ней непосредственно перечислены основные пятидесятнические и партнерские СМИ, с помощью которых представители украинского пятидесятничества проводится миссионерская и информационная деятельность.

Ключевые слова: СМИ, украинское пятидесятничество, неопятидесятничество, миссионерство.

MODERN PENTECOSTAL MEDIA: STATE AND DEVELOPMENT TRENDS

The article shows the main trends of media use Ukrainian Pentecostal missionary to spread-evangelistic activities.

Key words: media, Ukrainian Pentecostalism, missionary.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю здійснення об'єктивного аналізу основних засобів масової комунікації українського п'ятидесятництва, оскільки важко визначити приналежність ЗМІ до тих чи інших груп п'ятидесятників. Передусім це стосується харизматичних рухів, які мають спільні знаменники у своїй обрядовості та віровченні. Вивчення проблеми сприятиме пошуку більш

ефективної моделі державно-церковних відносин у досягнення гармонізації суспільного розвитку.

Дана проблема має значний науковий інтерес. Хоча п'ятидесятиницьких ЗМІ знайшло відображення у працях вітчизняних вчених, зокрема у ряді публікацій М. Балаклицького, А. Колодного, В. Любашенко, в монографії А. Бойко, проте питання розвитку п'ятидесятиницьких ЗМІ у контексті впливу на формування соціокультурної ідентичності українських протестантів на теренах України залишається ще недостатньо дослідженим.

Відомо, що наприкінці ХХ ст. виник особливий вид комунікації, який сьогодні став чи не головним засобом передачі інформації – це Інтернет. Впродовж останніх десятиліть практично всі релігійні об'єднання, крім періодичних видань, відкрили свої теле- і радіокомпанії, запроваджували блоги та створили сайти. Тому, на даний час практично не можна уявити діяльність будь-якої церкви без газет, журналів чи інтернет-сайтів. Кожна релігійна течія намагається заповнити частину своєї медійної аудиторії для місіонерсько-євангелізаційної роботи. За період незалежності України закріпили за собою вагому частину українського медійного простору також п'ятидесятиницькі ЗМІ.

Серед представників українського п'ятидесятиництва, які з'являються у ЗМІ, особливо активну позицію займає керівник ЦХВС України Михайло Паночко. Він постійно бере участь в єкуменічних молитвах за нашу країну; варті уваги, також його виступи під час святкування Незалежності України та 1025-річчя Хрещення Київської Русі. Як старший єпископ ЦХВС М. Паночко проповідує в релігійних ЗМІ, у тому числі на міжнародних каналах CNL та ТБН. Він веде особистий блог на сайті РІСУ (Релігійно-інформаційна служба України) [4, с. 29].

Українське п'ятидесятиництво не є одноманітним та єдиним у своїй структурі. Воно має кілька автономних об'єднань та незалежних церков, які не завжди погоджуються з вченням ЦХВС, й пропагують власні тлумачення Святого Письма та свої соціо-релігійні особливості. З початку 1990-х рр. розгорнувся рух за відновлення єдності усіх християн віри євангельської (25–26 травня 1990 р. у місті Коростень Житомирської області створено Союз Церков Християн Віри Євангельської). Сьогодні серед засобів масової комунікації цього напрямку п'ятидесятиництва важливу роль у місіонерсько-євангелізаційній роботі відіграє офіційне видання ЦХВС – журнал «Благовісник», який виходить щоквартально з 1992 р. У журналі «Благовісник» пе-

ріодично друкуються проповіді п'ятидесятницьких пасторів та богословів, повідомлення про з'їзди представників ЦХВС, проведення конференцій. Окремі публікації присвячуються морально-етичним проблемам й спрямованні на духовно-моральний розвиток і виховання молоді. Крім того, в журналі «Благовісник» постійно оновлюється статистика громад ЦХВС, кількість їхніх членів, дані про навчальні заклади, різні інституції, мас-медіа тощо. Журнал видається двома мовами – українською та російською, має власний сайт в мережі Інтернет (<http://www.blag.org.ua/> – архіви номерів розміщені у PDF версії) [5, с. 16].

Протягом 1967–2010 рр. ХВС видавали журнал «Євангельський голос», який був першою періодикою цього п'ятидесятницького об'єднання. Видання журналу «Євангельський голос» розпочалось в Канаді серед української п'ятидесятницької діаспори. Як офіційне видання ЦХВС журнал «Євангельський голос» був зареєстрований у 1990 р., коли було засновано Союз ЦХВС [6, с. 17].

Станом на 2013 р. п'ятидесятники України видавали 27 газет (згідно з статистикою журналу «Благовісник» за 2 квартал 2013 р.). Серед великої кількості періодики можна виокремити газети «Вірую», «Голос Надії», «За євангельську віру». Наприклад, газета «Вірую» є культовим і найпопулярнішим періодичним виданням українського п'ятидесятництва. Вона виходить накладом 60 тисяч примірників, 23 тисячі примірників газети «Вірую» відправляються закордон (Канада, США, Францію, Аргентину). Періодичність видання складає один номер в місяць.

У газеті «Вірую» публікуються проповіді богословів і пасторів ЦХВС, а також історії та свідчення п'ятидесятницьких парафіян. Крім того, традиційно публікуються оповідання морально-етичного змісту. Дана газета також розміщується на сайті Церкви християн віри євангельської (<http://viruyi.at.ua>) [9, с. 12].

Серед українських п'ятидесятницьких радіо- та телепередач варто виділити телепередачу «На початку було Слово», яку веде старший єпископ ЦХВС М. Паночко на телеканалі «Рема». У цій передачі він порушує проблеми інтерпретації Святого Письма, висвітлює моральність окремих віршів із Біблії. Крім цієї телепередачі, діють також передачі «Теорема» та «Вірую», низка радіопередач. Особливою активністю вирізняється радіопередача «Вірую», яка виходить з 1999 р. щотижнево на Івано-Франківському обласному радіо.

Ще одним важливим позитивним показником серед медійної аудиторії є євангелізаційно-місіонерська робота цього напрямку голо-

ви ради старійшин ЦХВС Василя Босчка. Ними здійснюється процес евангелізації та місіонерської діяльності у прямому ефірі телепередач, а також у згаданих виданнях: «Благовісник», «Голос надії», «Свангельський голос».

Як вже зазначалось, українське п'ятидесятництво не є одноманітним: існують різноманітні незареєстровані рухи п'ятидесятників та неоп'ятидесятників, які у свою чергу мають власні незалежні ЗМІ. Додільно згадати відому київську п'ятидесятницьку церкву «Хіллсонг», що не входить до ЦХВС, але є членом світового п'ятидесятницького союзу «Асамблея Бога» [13, с. 12].

Церква «Хіллсонг» набула значного поширення в Києві, де кількість її вірян за приблизними підрахунками складає близько 3000 осіб [13, с. 18]. Засновником цієї церкви вважається австралійський пастор Браян Хьюстон, який створив її з метою популяризації християнства за допомогою сучасних методів. Зокрема, церква використовує у богослужіннях рок та реп музику, а недільні зібрання нагадують здебільшого концерти.

Між тим, церква «Хіллсонг» різко виступає проти наркотиків, алкоголю, абортів та дошлюбних статевих відносин. Слід звернути увагу, що вірянами церкви «Хіллсонг» є переважно молоді люди 16–25 років (пастор церкви «Хіллсонг» Євген Касевич називає їх «тінейджерками»). Церква «Хіллсонг» – одна із перших п'ятидесятницьких церков України, яка запровадила мобільний додаток «Хіллсонг» для прослуховування та перегляду у прямому ефірі богослужінь [13, с. 25].

Досить зручним у використанні є сайт церкви «Хіллсонг», що нагадує міні соціальну мережу, де можна обмінюватися фото, відео, музикою, та спілкуватися наживо. Пастор Євген Касевич постійно виступає на міжнародних харизматично-п'ятидесятницьких каналах CNL та ТБН. Церква «Хіллсонг» має свої сторінки в соціальних мережах, а також є партнером порталу INVICTORY та каналів CNL та ТБН.

Крім ЦХВС та церкви «Хіллсонг», є інші п'ятидесятницькі церкви, які через ЗМІ мають можливість активно пропагувати своє віровчення, у тому числі й досить консервативно налаштовані рухи п'ятидесятництва. Такими, зокрема, є Об'єднана церква християн віри евангельської. ОЦХВС діє в Росії, Україні, Латвії, Литві, Естонії, Вірменії, Білорусії та інших країнах [13]. Загалом ОЦХВС об'єднує близько 2000 релігійних спільнот. Значна кількість ОЦХВС присутня в Україні, оскільки цей «воронаєвський» напрямок поширився в країні на початку 1920-х рр.

Серед ЗМІ ОЦХВС потрібно виділити журнал «Євангеліст», де традиційно публікуються відомості про з'їзди, конференції ОЦХВС, проповіді керівників та авторитетних богословів. У з'ясуванні особливостей діяльності п'ятидесятників необхідно зважити на ту обставину, що інколи важко визначити, які групи церков доцільно відносити до традиційних п'ятидесятницьких, а які до харизматичних. Адже харизмати фактично є ліберальним крилом п'ятидесятництва: деякі вчені називають їх також неоп'ятидесятниками. Зауважмо, що так звані харизматичні або неоп'ятидесятницькі церкви в Україні активно займаються єванелізаційно-місіонерською роботою за допомогою ЗМІ [12, с. 315].

Українські неоп'ятидесятники або харизмати мають свої власні телеканали, серед яких ТБН та CNL. Власне такі телеканали не обмежуються простором українських телеглядачів, а транслюються по всьому світу. Телеканал ТБН декларував, що кількість телеглядачів по всьому світу становить 100 мільйонів людей.

Значну місіонерську роботу проводить газета неоп'ятидесятників «Камень Креугольний», яку М. Балаклицький називає фундаменталістською. Він у статті «Газета «Камень Краеугольный» зазначає: «Найактивнішим і найцікавішим автором газети є її редактор Руслан Кухарчук. Його журналістський стиль уповні віддзеркалює харизматичний тип релігійності. Вже говорилося про наступальний характер фундаменталізму, його чітку ієрархічність, яка перш за все висвітлюється у патріархальному пафосі. З цих позицій редактор «оголошує війну» політкоректності, лібералізму, моральному релятивізму, гуманізму» [1, с. 2]. Загалом вітчизняні науковці по-різному дивляться на цю проблему.

Широкого розмаху набуває наукове дослідження протестантських богословських комунікацій у працях М. Балаклицького. Акцентується увага на харизматично-п'ятидесятницьких Інтернет-ЗМІ, які мають можливість для свого поширення у сучасному медіапросторі [3, с. 13].

У статті «Протестантське богослов'я комунікації» М. Балаклицький зазначає, що «комунікативний протестантизм переважно розглядає проблеми місіології – методи донесення потенційно до кожного члена суспільства євангельської вістки (у тлумаченні церковної громади). Такий акцент пізнього протестантизму, поширеного в Україні, спричинений тим, що анабаптистський рух XVII ст., не зустрівши підтримки можновладців, мусив повернутися до того статусу християнства, де його легалізував римський імператор Костянтин у IV ст.» [2, с. 110].

Провідний релігієзнавець А. Колодний у статті «Свобода совісті для і в мас-медіа» розкриває поняття «конфесійна преса». Вчений позначає це наступними словами: «Відтак, конфесійна преса, якщо вона розрахована на масового читача, а не лише на послідовника цієї релігійної течії, цим самим порушує не лише право за умов гарантованої свободи совісті на плюралізм світоглядних інформацій, а й такий принцип цієї свободи, як право вільно вірити, вибирати віру і церкву. Водночас тут порушується ще й відомий принцип Святого Писання: *не лжесвідч*. В тому разі, коли журналіст подає хибну, тенденційно підібрану інформацію, він свідоме лжесвідчить, а відтак не лише свідомо виявляє свою несумлінність, а й бере за ці лжесвідчення гріх на свою душу» [10, с. 2].

Посилаючись на дослідження М. Балаклицького та А. Бойко стверджує, що сам журналістикознавець робить спробу висвітлення протестантських мас-медіа, їх розвитку як єдиної комунікаційної системи, відповідно ланки якої є між собою тісно пов'язаними [4, с. 150].

Характерною рисою представників ЦХВС є поєднання теоретичного дослідження з мас-медійною практикою, які працюють у конфесійних ЗМІ, висвітлюючи релігійні процеси у пресі, Інтернет-виданні, радіо, телебаченні у регіональних і міжрегіональних областях України.

У статті «Новітні трансформації процесу релігійних комунікацій в українському суспільстві» С. Свистунов зазначає, що «поле комунікацій з кожним роком стає все більш і більш напруженим, постійно удосконалюються технології передавання інформації. Проте релігійні комунікації не губляться в цьому глобальному потоці інформації, що швидко зростає. Навпаки, вони стають все більш вагомими і визначальними в розвитку світової історії. Щоправда, змінюється структура і зміст релігійних комунікацій» [11, с. 215].

Отже, йдеться про процес трансформації релігійних комунікацій і їхній інтенсивний розвиток в сучасному глобалізованому українському суспільстві. Це власне супроводжується удосконаленням новітніх інформативних технологій. Оскільки суспільство живе в інформаційному просторі, йому доступними і зручними є засоби масової комунікації, а відтак релігійні комунікації відіграють чи не найважливішу роль у світовій історії людства. Зрештою комунікативні засоби дають можливість інформувати суспільство про будь-які об'єктивні події або ж процеси, що відбуваються у сучасному глобалізованому світі. Глобальний потік інформації в українському суспільстві поступово зростає, що зумовлено прогресивним розвитком більш вдосконалих технологій, які сприяють пізнавальному процесу дійсності.

ЗМІ мають відкритий простір для своєї діяльності, вагому роль якого відіграють релігійні комунікації в сучасному глобальному світі, на чому наголошують науковці. Так, А. Колодний говорить про свободу в мас-медіа; М. Балаклицький – про комунікативне богослов'я і трансформацію харизматичного періодичного видання у суспільстві; А. Бойко – про поширення мас-медіа як єдиної комунікативної системи в протестантизмі; С. Свистунов – про трансформаційні процеси релігійних комунікацій у сучасному українському суспільстві, їхній прогресивний розвиток у глобальному інформаційному просторі.

Таким чином, навіть поверхневий аналіз засобів масової комунікації п'ятидесятників в Україні, дає можливість констатувати їхній безпосередній вплив через засоби масової інформації, поширення місіонерської діяльності як в регіональному так і міжрегіональному просторі.

Список використаних джерел:

1. Балаклицький М. Газета «Камень краеугольный»: фундаменталістська трансформація суспільства через трансформацію ЗМІ / Максим Балаклицький // Діалог. Медіа студії: зб. наук. праць / за заг. ред. О. Александрова. – Вип. 7. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – С. 49–55.
2. Балаклицький М. Мас-медіа в культурних війнах українських протестантів [Електронний ресурс] / Максим Балаклицький // Інтернет-газета «Путь». – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Natural/vkhnu/Soc_kom/2010_903/content/balaklitskyj.pdf
3. Балаклицький М. Протестантське розуміння масово інформаційної діяльності [Електронний ресурс] / Максим Балаклицький // Інтернет газета «Путь». – Режим доступу: <http://www.asd.in.ua/archives/1188292486>
4. Бойко А.А. Релігія в мас-медіа України [Текст] / А.А. Бойко – К., 2009. – 158 с.
5. Журнал Благовісник [Електронний ресурс]. – № 1. – 2013. – Режим доступу: <http://www.chve.org.ua/smi/journals/blag>
6. За євангельську віру [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chve.org.ua/smi/newspapers/2011-04-22-11-21-41>
7. Мельник В. І. Новий тип віруючого у п'ятидесятництві [Текст] / В. І. Мельник – К.: Знання, 1991. – 48 с.
8. Мельник В. Концепція соціального Євангелія у контексті суспільної активізації протестантизму [Текст] / В. Мельник // Церква і соціальні проблеми. – Л., 1994. – С. 246–255.
9. На початку було слово [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chve.org.ua/smi/teleprogrami/na-pochatku-bulo-slovo>
10. Релігійна свобода: мас-медіа, школа і церква як суспільні фактори утвердження. Науковий щорічник / За заг. ред. А. Колодного. – К., 2001. – 177 с.

11. Свистунов С. Новітні трансформації процесу релігійних комунікацій в українському суспільстві [Текст] / С. Свистунов // Українське релігієзнавство. – № 51. – К., 2009. – 220 с.

12. Слободяник В.А. Очерки по истории пятидесятничества (с комментариями) [Текст] / В.А. Слободяник – Ирпень: Ирпенская Библейская Семинария ВСО ЕХБ, 2000. – 320 с.

13. Церква Хілсонг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://myhillsong.com.ua/>